

RECENZJA

rozprawy doktorskiej autorstwa Pani mgr Ewy MILEWSKIEJ na temat:

BEZPIECZEŃSTWO PROCESU PRZECIWDZIAŁANIA

I OGRANICZANIA SKUTKÓW ZAGROZEŃ

NA OBSZARZE AGLOMERACJI KALISKO-OSTROWSKIEJ

napisanej pod kierownictwem naukowym prof. dra hab. inż. Jarosława WOŁEJSZO

Uwagi ogólne

Podstawą formalną sporządzenia recenzji była Uchwała NR 4/nob/2024 Rady Naukowej Dyscypliny Nauk o Bezpieczeństwie Akademii Sztuki Wojennej przekazanej w piśmie Przewodniczącego Rady Naukowej Dyscypliny Nauk o Bezpieczeństwie Uniwersytetu Kaliskiego im. Prezydenta Stanisława Wojciechowskiego z dnia 24.01.2024 r.

Rozprawa doktorska na temat *Bezpieczeństwo procesu przeciwdziałania i ograniczania skutków zagrożeń na obszarze Aglomeracji Kalisko-Ostrowskiej* stanowi analityczne studium identyfikacji i oceny procesu przeciwdziałania zagrożeniom oraz poprawy bezpieczeństwa – ochrony zdrowia i życia mieszkańców Aglomeracji. Dysertacja dotyczy także identyfikacji zagrożeń niemilitarnych występujących na badanym obszarze oraz zbadania potencjału Aglomeracji do ograniczania i usuwania skutków zagrożeń. Autorka swoją uwagę badacza skoncentrowała na badaniach naukowych i szczegółowej analizie problemów dotyczących usprawnienia istniejącego procesu przeciwdziałania i ograniczania skutków zagrożeń na obszarze Aglomeracji Kalisko – Ostrowskiej. Należy uznać, że Autorka podjęła potrzebną ze wszelkich miar próbę identyfikacji mocnych i słabych stron poprzez wskazanie obszarów zarówno

poprawnie funkcjonujących w strukturach badanych podmiotów, jak również dostrzegalnych wad i usterek badanego procesu przeciwdziałania i ograniczania skutków zagrożeń i zabezpieczenia bezpieczeństwa mieszkańców Aglomeracji.. Przedstawiona w rozprawie problematyka posiada zatem charakter teoretyczno – praktyczny i umiejscowiona jest w dziedzinie nauk społecznych oraz pokrewnych.

Ideą przewodnią dysertacji są - oparte stabilnie na literaturze przedmiotu - rozważania na temat problemu złożonych uwarunkowań procesów, zależności i zjawisk związanych z systemem zabezpieczenia bezpieczeństwa mieszkańców na badanym obszarze. Zakres rozważań obejmuje szerokie spektrum czynników mających wpływ na ramy funkcjonowania systemu. Doktorantka akcentuje, że głównym motywem podjęcia tematu było niedostateczne ujęcie problemu bezpieczeństwa w sposób wystarczający na poziomie subregionu. W zabezpieczeniu systemu obronnego państwa podejmowane przez nie przedsięwzięcia należą do pierwszych odpowiedzi państwa na powstałe zagrożenia dla bezpieczeństwa powszechnego. Dlatego też tak fundamentalną determinantą ich misji jest wzmocnienie szeroko pojętego bezpieczeństwa procesu przeciwdziałania i ograniczania skutków zagrożeń. Autorka realizując zadania dysertacji, podjęła się badań dotyczących teorii i praktyki organizacji i realizacji procesu zapewnienia ciągłości i efektywności zabezpieczenia przedmiotowego procesu, jak również czynników mających wpływ na jego funkcjonowanie. W naukach o bezpieczeństwie należy odnotować zarówno rzetelne dokonania, jak i próby naukowego poznania tej ważnej problematyki, przy czym istniejące rozwiązania mają charakter zarówno naukowy, jak również zdroworozsądkowy, nie ugruntowany rzetelnymi badaniami naukowymi. Zatem pochylenie się przez Doktorantkę, od strony naukowej, nad tym istotnym tematem należy uznać za w pełni uzasadnione, zarówno w kontekście ontologicznym, jak epistemologicznym.

Ocena metodologiczna rozprawy

Z metodologicznego punktu widzenia rozprawa doktorska autorstwa Pani Ewy MILEWSKIEJ nie budzi zasadniczych zastrzeżeń. Na wartość dysertacji ma ogromny wpływ jej strona metodologiczna. Przygotowanie, przeprowadzenie i interpretacja

badań stanowią podstawową umiejętność pracownika naukowego. Oceniając metodologiczną wartość rozprawy stwierdzam, że Doktorantka wykazała wysoki poziom wiedzy w badanym obszarze i umiejętności organizatorskie i pisarskie. Spełniła Ona w zasadzie wymagania, co do organizacji i przebiegu procesu badawczego. Dysertacja stanowi zamkniętą i spójną tematycznie całość, a jej konstrukcja jest prawidłowa. Treść podjętych i przeprowadzonych przez Autorkę rozważań odpowiada tytułowi i tematowi pracy. Determinacja Doktorantki, pod kierunkiem naukowym Pana prof. dra hab. inż. Jarosława WOŁEJSZO, doprowadziła do powstania dysertacji, której tytuł jest istotny i z upływem czasu będzie niezmiennie aktualny, gdyż warunek możliwie najpełniejszego zabezpieczenia bezpieczeństwa procesu przeciwdziałania i ograniczania skutków zagrożeń w systemie obronnym państwa jest jedną z determinant gotowości także w podsystemie pozamilitarnym systemu obronnego.

Autorka podjęła w dysertacji udaną próbę analizy występujących uwarunkowań i zasad funkcjonowania podmiotów odpowiedzialnych za bezpieczeństwo publiczne oraz przedstawiła Aglomerację Kalisko-Ostrowską jako skuteczny i sprawdzony podmiot mający mandat społeczny do integracji działań w systemie obronnym państwa. Mając na względzie prezentację praktycznych aspektów funkcjonowania zabezpieczenia rozważanego procesu kompleksowo prezentuje problem jako platoński „pewien stopień doskonałości” systemu, kreśląc w końcowej części pracy propozycje kierunków poprawy realizacji zadań przez podmioty odpowiedzialne, a tym samym doskonalenia procesu akcentując, że jest on złożony, ciągły i długofalowy. Biorąc pod uwagę powyższe spostrzeżenia, z zainteresowaniem podjąłem się recenzji przedłożonej mi rozprawy doktorskiej, formułując pod jej adresem określone oczekiwania tak w sferze metodologicznej, jak i merytorycznej. Stwierdzam, że w swoich oczekiwaniach nie zawiodłem się, a rozprawa spełniła je w obu podniesionych wyżej aspektach.

Sytuację problemową i uzasadnienie potrzeby podjęcia badań w poszukiwaniu wizji bezpieczeństwa procesu przeciwdziałania i ograniczania skutków zagrożeń na obszarze Aglomeracji Kalisko-Ostrowskiej Autorka przedstawiła w sposób

przekonujący w rozdziale pierwszym. Ogólnie przedstawiony we Wstępie cel dysertacji (s. 11) precyzuje i dookreśla w rozdziale metodologicznym, akcentując w sposób bardzo lapidarny cel poznawczy badań, czyli..... *opracowanie koncepcji procesu przeciwdziałania i ograniczania skutków zagrożeń na obszarze Aglomeracji Kalisko-Ostrowskiej*.

Główny problem badawczy Autorka ujęła w pytaniu: *Jakie wprowadzić zmiany do procesu przeciwdziałania i ograniczania skutków zagrożeń na obszarze Aglomeracji Kalisko-Ostrowskiej, aby poprawić bezpieczeństwo mieszkańców?*

W mojej opinii główny problem badawczy - w kontekście celu pracy - został sformułowany poprawnie.

Doprecyzowaniem dociekań naukowych było sformułowanie trzech pytań stanowiących problemy szczegółowe, determinujących proces badawczy od przyjęcia hipotezy do jej weryfikacji. Generalnie uznaję za prawidłowe przyjęte w rozprawie postępowanie metodyczne, że pytania badawcze (problemy szczegółowe) są w rzeczywistości dookreśleniem głównego problemu badawczego w kontekście realizacji podstawowego celu badań.

Rozbudowaną hipotezę badawczą Doktorantka zawarła w ogólnej klasycznej formule „jak jest, jak ma być” w odniesieniu do trzech problemów szczegółowych, uszczegóławiając ją zarazem w trzech hipotezach cząstkowych. Jednocześnie wyznaczyła precyzyjnie obszary badania, które wymagają sprawdzenia i uzasadnienia poprzez zestawienie stanu rzeczywistego z hipotetycznym. Taką konstrukcję hipotezy badawczej można uznać za właściwą. Przyjęta formuła hipotezy badawczej może świadczyć o dużym zasobie wiedzy, także praktycznej, wynikającej z wnikliwej obserwacji i długoletniego obcowania z tematem rozważań oraz przygotowaniu merytorycznym Doktorantki na temat zabezpieczenia bezpieczeństwa badanego procesu w systemie obronnym państwa. Nie zgłaszam zastrzeżeń do doboru metod, technik i narzędzi badawczych zastosowanych w procesie badawczym. Podczas badań teoretycznych wykorzystywano analizę, syntezę, abstrahowanie, uogólnianie, wnioskowanie (indukcja niezupełna, dedukcja), analogię i porównywanie. W badaniach empirycznych Doktorantka wykorzystała jako metodę –obserwację, przeprowadzenie

sondaży przy wykorzystaniu kwestionariuszy ankiet i wywiad ekspercki. Zastosowanie takich metod oraz odpowiednich dla nich narzędzi i technik znajduje uzasadnienie, bowiem w procesie badawczym badano opinie i poglądy osób znających problem, a stwierdzone empirycznie prawidłowości mają wysoki stopień prawdopodobieństwa.

Stwierdzam, że zastosowana w dysertacji procedura badawcza odpowiada wymogom logicznym i metodologicznym. Z punktu widzenia założeń procesu badawczego, zachowano logiczną wynikowość układu rozprawy. Każdy ze sformułowanych w rozdziale pierwszym problemów szczegółowych znajduje swoje rozwiązanie w części merytorycznej. Stąd moja ogólna ocena metodologiczna recenzowanej dysertacji jest pozytywna.

Ocena merytoryczna rozprawy

Recenzowana rozprawa doktorska stanowi zwarte, a jednocześnie obszerne opracowanie na 501 stronach, w tym 467 stron stanowi tekst zasadniczy rozprawy. Pozostałe strony, to spis ilustracji (97), tabel (110), wykresów (83), wykaz skrótów i oznaczeń, bibliografii: opracowań własnych/współautorstwo (23), pozycji zwartych i artykułów (273), dokumentów normatywnych (29), źródeł internetowych (33), innych dokumentów (38) oraz 3 załączniki. Zatem pracę wyróżnia solidna polskojęzyczna baza źródłowa, która niewątpliwie została dobrana do tematu rozprawy. Wyszczególnione pozycje zwarte, dokumenty normatywne, artykuły i źródła internetowe - w moim przekonaniu - są reprezentatywne i dające możliwość rzetelnego opisania badanych zagadnień.

Przyjęta metodyka rozwiązania głównego problemu badawczego i osiągnięcia celu pracy wpłynęła na strukturę dysertacji. Pierwsza część o charakterze wyjaśniającym i koncepcyjnym, oparta o literaturę krajową i zagraniczną stanowiła punkt odniesienia do drugiej, badawczej części rozprawy. Dysertacja w części zasadniczej składa się ze wstępu, rozdziału metodologicznego, trzech rozdziałów merytorycznych i zakończenia. Tabele, wykresy i ilustracje w sposób czytelny obrazują proces i wyniki badań. Generalnie należy powiedzieć, że wyniki procesu badawczego w zakresie tych elementów, które zostały poddane badaniom, w tym wyniki badań ankiety i opinii ekspertów, zostały zilustrowane dobrze i w sposób rzetelny.

Po wprowadzającym w treść i zakres dysertacji Wstępie (3 strony), następuje zawierający kwestie metodologiczne rozdział pierwszy (37 stron). W tej części dysertacji w sześciu punktach przedstawiono uzasadnienie wyboru tematu, przedmiot i cel badań, główny problem badawczy, hipotezę badawczą, metody, narzędzia i techniki stosowane w pracy, procedurę badawczą oraz ocenę literatury i uwarunkowań prawnych funkcjonowania podmiotu badań. Autorka, odnosząc się do metod, technik i narzędzi badawczych wykorzystywanych w procesie badawczym, słusznie uwypukliła metody teoretyczne i empiryczne. Ważnym podkreślenia jest przedstawienie ujednoliconej bazy znaczeniowo - pojęciowej do jednoznacznego postrzegania i rozumienia podmiotów i procesów zachodzących w badanym obszarze badań (str.468 - 469).

Rozdział drugi (174 strony) wprowadza czytelnika w teoretyczne rozważania o znaczeniu bezpieczeństwa i zagrożeniach niemilitarnych na obszarze Aglomeracji Kalisko-Ostrowskiej w systemie obronnym państwa. W rozdziale tym z dużą znajomością tematu scharakteryzowano zagrożenia niemilitarne występujące na badanym obszarze na bazie współczesnych zagrożeń bezpieczeństwa. Krytyczna ocena materiałów źródłowych z tego obszaru zagadnień została ukierunkowana na poszukiwanie w sferze teorii rozwiązania pierwszego szczegółowego problemu badawczego. Analiza literatury przedmiotu pozwoliła na przedstawienie różnorodności uwarunkowań bezpieczeństwa oraz uwzględnienie zadań pod względem przeciwdziałania i ograniczania skutków zagrożeń. Wskazano tu na komplementarność dysertacji z dokumentami strategicznymi na poziomie europejskim, krajowym, wojewódzkim i regionalnym. Dociekania przeprowadzone w tej części dysertacji zostały zwieńczone w podsumowaniu rozdziału, podobnie jak w następnych, lapidarnymi i trafnymi spostrzeżeniami Doktorantki wynikającymi z przeprowadzonego procesu badawczego świadczącego o głębokiej znajomości rozważanych problemów.

Oceniam, że wnioski formułowane w zakończeniu każdego z kolejnych rozdziałów stanowią niewątpliwą wartość dodaną opiniowanej pracy. Rozdział ten

oceniam pozytywnie, głównie ze względu na wnikliwą analizę literatury przedmiotu w obszarze umiejscowienia podjętego tematu rozważań w systemie obronności państwa.

Rozdział trzeci (122 strony) stanowi prezentację aktualnego stanu przygotowania jednostek samorządu terytorialnego badanego obszaru a także służb ratowniczych, jak również instytucji i podmiotów odpowiedzialnych za zarządzanie kryzysowe, realizujących zadania w podsystemie pozamilitarnym systemu obronnego państwa, w tym Autorka podjęła trud wskazania silnych i słabych stron badanych podmiotów. Autorka tym samym wyselekcjonowała podmioty o szczególnym znaczeniu gospodarczo-obronnym na podstawie prowadzonej działalności, aby mogły realizować cele obronne w ramach podsystemu pozamilitarnego systemu obronnego państwa. Doktorantka z dużą znajomością problemu zwróciła uwagę na fakt, iż przedmiot ich działalności jest zróżnicowany, niemniej każde z nich uzupełnia bezpieczeństwo procesu przeciwdziałania i ograniczania skutków zagrożeń na badanym obszarze. Autorka w tej części dysertacji słusznie zwraca uwagę, że tematyka związana z funkcjonowaniem tych podmiotów - ze względu na sytuację międzynarodową - w ostatnim czasie zyskała na popularności, a same prezentowane podmioty były obiektem zainteresowań wielu badaczy. W dodatku, trzeba zauważyć, że utrzymanie sprawnej administracji i infrastruktury, ale również zaplecza sprzętowego jest dziś niezbędne zarówno, gdy myśli się o działaniach na rzecz własnej obronności, ale też w kategoriach wypełniania obowiązków sojuszniczych. Autorka konkluduje, że badane struktury dokładają wszelkich starań, aby spełnić wszystkie wymienione warunki. W zależności od rodzaju przedsiębiorstwa, niezbędne było określenie właściwości tych podmiotów i ich aktualnej kondycji. Jednocześnie Autorka ze znanstwem tematu referuje istotę zarządzania kryzysowego w strukturze administracji publicznej oraz aktualny stan organizacji zarządzania kryzysowego w badanej aglomeracji

Rozdział, podobnie jak poprzedni, wieńczy udanie skonstruowane podsumowanie i wnioski wynikające z analizy tematów w nim występujących. Widoczne jest utożsamianie się Autorki z przywoływanymi w rozdziale rozwiązaniami, uregulowaniami prawnymi i autorytetami.

W treści rozdziału czwartego (117 stron) konsumowane są rozważania i wnioski z rozdziałów poprzednich. Posiada on charakter ocenowo – koncepcyjny. Autorka ujmuje dotychczasowe dociekania w analizę aktualnych rozwiązań badanego obszaru i prezentację ich w autorskiej ocenie na badanym przykładzie. Uznaję za fakt pozytywny, że wyniki badań stały się asumptem do autorskich propozycji zmian, ponieważ nowe założenia oparte zostały na innowacyjnych rozwiązaniach organizacyjnych, funkcjonalnych. Ogólnie do zawartości merytorycznej tego rozdziału nie mam zastrzeżeń, chociaż pozwolę sobie na stwierdzenie, że wywody Autorki znacznie zyskałyby na wartości, gdyby przedstawiono szacunkowy kompleksowy rachunek ekonomiczny proponowanych rozwiązań i możliwości jego realizacji. Reasumując treść rozdziału czwartego stwierdzam, że w generalnej wymowie oceniam ją jako interesującą i konstruktywną. W mojej ocenie jest to zdecydowanie wartościowa część rozprawy, bowiem przedstawiono w niej wyniki badań społecznych prowadzonych na doświadczonej grupie ekspertów i rzetelnie zinterpretowane przez osobę z doświadczeniem w realizacji badanego procesu.

Oceniając część merytoryczną rozprawy stwierdzam, że jest ona dobrze ułożona treściowo i napisana poprawnie, a tezy są w przekonująco uzasadnione.

W Zakończeniu (4 strony) spinającym rozważania z poszczególnych rozdziałów trafnie zawarto wnioski ogólne z rozważań i badań teoretycznych i empirycznych oraz wyartykułowano własną ocenę otrzymanych wyników. Doktorantka odniosła się tutaj także do kierunków dalszych badań oraz oceniła przydatność prowadzonych studiów i badań.

Atutem recenzowanej pracy doktorskiej, oprócz charakteru dociekań teoretycznych, jest przede wszystkim jej aspekt praktyczny. Wypracowane rozwiązania będą mogły być pomocne w wypracowywaniu decyzji w praktyce. Doktorantka postawiła przed sobą realizację trzech ambitnych celów szczegółowych:

- 1) **Cel o charakterze teoretycznym** – przedstawienie istoty, miejsca, roli i zadań procesu przeciwdziałania i ograniczania skutków zagrożeń na obszarze Aglomeracji Kalisko-Ostrowskiej w systemie obronnym państwa,

- 2) **Cel o charakterze analitycznym** – w oparciu o wielopłaszczyznowe wyniki badań oraz bogatą literaturę, dokonanie diagnozy problemu podjętego tematu badań,
- 3) **Cel o charakterze oceniającym** – dokonanie oceny realnego i przedstawienie autorskich propozycji kierunków zmian w celu poprawy funkcjonowania poziomu bezpieczeństwa procesu przeciwdziałania i ograniczania skutków zagrożeń na badanym obszarze w systemie obronnym państwa.

Stwierdzam, że cele te zostały w toku rozważań osiągnięte. Konstrukcja rozprawy została zdeterminowana przez przyjęte cele badań. Przedstawione w pracy treści obejmują aspekty teoretyczne, metodologiczne i praktyczne odnoszące się do głównego obszaru badań.

W wymiarze praktycznym praca jest adresowana do osób zajmujących się przedmiotową złożoną problematyką. Mogą po nią sięgnąć i traktować jako swoisty poradnik osoby odpowiedzialne za realizację procesów będących przedmiotem rozważań i badań. Praca może być przydatna pracownikom nauki, zajmującym się zarówno tą problematyką, jak również szeroko pojmowanym zarządzaniem bezpieczeństwem oraz studentom, jako pomoc w dydaktyce i badaniach.

W podsumowaniu recenzji, proszę Doktorantkę o odniesienie się do kilku zagadnień, które nasunęły mi się podczas studiowania dysertacji:

1. Czy Pani zdaniem budowa i funkcjonowanie i wprowadzanie nowatorskiej koncepcji zmian w omawianym procesie mogą być realizowane bez konieczności angażowania społeczności zamieszkałej na obszarze Aglomeracji Kalisko-Ostrowskiej?
2. Czy potencjał badanych podmiotów i instytucji pozwala na - większe od dotychczasowego - zaangażowanie ich w realizację zadań obronnych?
3. Proszę o wyjaśnienie, czy - oprócz badanych podmiotów - widzi Pani potencjał badanego obszaru w umacnianiu bezpieczeństwa procesu przeciwdziałania i ograniczania skutków zagrożeń w zakresie realizowania zadań obronnych ?
4. Tok rozważań wskazuje na głęboką i rzetelną wiedzę o przedmiotowych problemach, czy możliwe jest zatem, że rekomendacje ujęte w rozprawie spowodują zmiany w działaniach praktycznych? Inaczej mówiąc: czy

proponowane rozwiązania i wskazane kierunki poprawy funkcjonowania badanych elementów aktualnego procesu zdadzą egzamin w działaniu bieżącym?

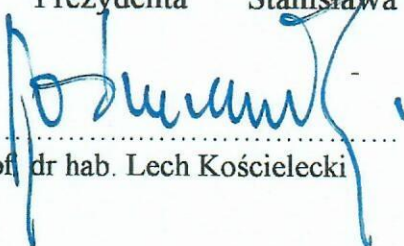
5. W jakim zakresie wykorzystwała Pani w badaniach doświadczenia i rozwiązania funkcjonujące w innych państwach w zakresie bezpieczeństwa procesu przeciwdziałania i ograniczania skutków zagrożeń?
6. Czy Pani zdaniem dobór ekspertów ($N=23$), z którymi przeprowadzono wywiady był właściwy i czy stanowi próbę reprezentatywną?

Wnioski końcowe

W reasumpcji recenzji stwierdzam, że – uwzględniając złożoność przedmiotu badań - Doktorantka podjęła się ambitnego zadania. Przedstawione w rozprawie treści wskazują na umiejętności Autorki dysertacji zarówno w zakresie identyfikowania sytuacji problemowej, gromadzenia i analizowania materiału badawczego oraz prezentowania uzyskanych wyników. Rozprawa została przygotowana w oparciu o szerokie studia literaturowe i badania. Doktorantka dobrze orientuje się nie tylko w zakresie ogólnych, ale również specjalistycznych zagadnień, związanych z bezpieczeństwem. Duża ilość informacji oraz liczne przypisy źródłowe stanowią solidną podstawę do dalszego zgłębiania prezentowanych treści. Wykonanie dysertacji wskazuje na szeroką wiedzę Autorki na temat rozważanych treści oraz pracowitość i rzetelność w opracowaniu zgromadzonych materiałów i wyników badań.

Recenzowana dysertacja przedstawia interesujące opracowanie zarówno dla teoretyków i praktyków. W mojej opinii stanowi indywidualny dorobek Pani Ewy MILEWSKIEJ, która spełnia wymagania ustawowe, by zostać doktorem nauk społecznych w dyscyplinie nauki o bezpieczeństwie. Przedłożona do recenzji rozprawa jest samodzielnym rozwiązaniem problemu badawczego. Świadczy o znacznym zasobie wiedzy merytorycznej i wystarczającym przygotowaniu metodologicznym Autorki do prowadzenia badań w dziedzinie nauk społecznych.

Dysertacja spełnia warunki określone w art.179 Ustawy z dnia 3 lipca 2018 roku *Przepisy wprowadzające ustawę Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce* z 30.08.2018) w oparciu o Ustawę z dnia 14 marca 2003 roku *o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki* (Dz. U. z 2003 r. nr 65, poz. 595 ze zm.) i kwalifikuje jej Autorkę do kontynuowania procedury zmierzającej do nadania stopnia naukowego doktora w dziedzinie nauk społecznych, w dyscyplinie nauki o bezpieczeństwie. Dlatego wnoszę o dopuszczenie Pani mgr. Ewy MILEWSKIEJ do publicznej obrony dysertacji przed Radą Naukową Dyscypliny Nauk o Bezpieczeństwie Uniwersytetu Kaliskiego im. Prezydenta Stanisława Wojciechowskiego

.....
prof. dr hab. Lech Kościelecki